

Főszerkesztői előszó

Jog a változó világban: technológia, társadalom és fenntarthatóság

A *Fontes Iuris* 2025. évi 1–2. összevont számát azzal a szándékkal állítottuk össze, hogy a jogtudományt érintő aktuális, gyakorlatias kérdések szakmai elemzéséhez járuljunk hozzá. A lapszám tanulmányai jól tükrözik a mai jogi diskurzus sokszínűségét: a mesterséges intelligencia térhódításától kezdve a fenntarthatósági és versenyképességi dilemmákon át egészen a klasszikus köz- és magánjogi problémákig. Külön értéke a válogatásnak, hogy a kötet szerzői között egyaránt megtaláljuk elismert szerzők – Zödi Zsolt kutatóprofesszor, Szikora Veronika egyetemi tanár, Verebics János egyetemi docens – írásait, valamint a Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet kutatóinak friss és innovatív elemzéseit.

A lapszámot nyitó kiemelt tanulmányában Zödi Zsolt a jogász munka és a mesterséges intelligencián alapuló chatbotok kapcsolatát elemzi. Az írás nem csupán a technológiai lehetőségeket, hanem azok jogászai munkafolyamatokra gyakorolt hatásait és korlátait tárja fel, hozzájárulva egy olyan szakmai vitához, amely a közeljövőben meghatározza majd a jogász hivatás fejlődését.

Ehhez tematikusan szorosan kapcsolódik Verebics János e témában született korábbi tanulmányának folytatása, amely a generatív mesterséges intelligencia egyetemi oktatásban betöltött szerepét vizsgálja. A tudás természete, a tanulás autonómiája és az oktatói felelősség kérdésköre a nemzetközi felsőoktatási diskurzus egyik legvitatottabb csomópontja, amelynek a magyar felsőoktatásra vonatkozó reflexiói különösen időszerűek. Az írás a tudásközvetítés új korszakának dilemmáit állítja középpontba, és egyben szélesebb kontextusba helyezi a digitális egyetemi képzés jövőjét. A technológiai változásokra adott oktatási válaszok kulcskérdésekké váltak, ezért a téma különös relevanciával bír.

Szikora Veronika az Európai Unió fenntarthatósági politikáját és annak vállalati versenyképességre gyakorolt hatását elemzi. A szabályozási súlypontok áthelyeződése – a zöld átmenet, a vállalati felelősség és a gazdasági teljesítmény viszonyrendszere – a jelenlegi uniós jogfejlődés meghatározó irányát képezi. A szerző egyaránt kapcsolódik a fenntarthatósági jog (*sustainability law*), a gazdasági kormányzás (*economic governance*) és a kapcsolódó versenyképességi szempontok körüli nemzetközi dilemmákhoz. A tanulmány érdeme, hogy a fenntartható működés és a gazdasági teljesítmény viszonyát nem pusztán elméleti síkon, hanem az uniós jogi szabályozás változó súlypontjain keresztül mutatja be, hozzájárulva a zöld átmenet és a jogi környezet összefüggéseinek mélyebb meg-

értéséhez, egyúttal a gazdasági és környezeti érdekek normatív összehangolásáról folyó diskurzushoz.

Szilágyi Ferenc a német jogban az állam jogalkotással okozott kárért való felelősségét vizsgálja, izgalmas és fontos összehasonlító szempontokat kínálva a magyar jogtudomány számára. Deák Márta Sarolta az abortusz lengyel szabályozásában felmerülő aktuális kérdéseket elemzi a magzati jogalanyiség szemszögéből. A magánjogi és társadalmi dilemmák iránt érdeklődő olvasók számára különösen figyelemreméltó Traser Júlia Sára írása a települési beköltözési korlátozásokról szóló európai bírósági gyakorlatról, illetve Szőke Péter összehasonlító elemzése az eutanázia szabályozásáról. Ezek a tanulmányok egyszerre világítanak rá a jogi normák szerepvállalásának komplex kérdéseire és az etikai-társadalmi értékek kölcsönhatására. Bereczki Ildikó írása az átfogó digitális fordulatot ismerteti az uniós igazságügyi kapcsolatok terén, rámutatva arra, hogy a digitális igazságszolgáltatás nem pusztán a papíralapú ügyintézés alternatívája, hanem annak organikus továbbfejlődése.

A technológiai és digitális kihívások több további tanulmányban is felbukkannak: Hrecska-Kovács Renáta tanulmánya a kibercenzúra gamervilágbeli megjelenési formáit, Németh Zoltán írása az algoritmikus diszkrimináció egyes kérdéseit elemzi. Ezek a kutatások nemcsak a digitális térből fakadó új veszélyekre és jogi dilemmákra mutatnak rá, hanem egyben felvetik az alapjogvédelem és a versenyképesség közötti érzékeny egyensúly kérdését is.

A lapszám hagyományosan helyet ad jogértelmezési rovatnak, könyvismertetésnek és konferenciabeszámolóknak is. Pázmándi Kinga recenziója Auer Ádám „A jogszabályba ütköző szerződések semmis(s)ége – A tilos szerződés az érvénytelenségi okok hálózatában” című monográfiájáról, a szerződések érvénytelenségének kérdéskörébe nyújt betekintést, összekapcsolva a klasszikus magánjogi dogmatikát a kortárs tudományos diskurzussal. A konferenciabeszámoló pedig a magánjog aktuális fejleményeiről ad áttekintést, bemutatva a Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet és a Magyar Jogász Egylet szakmai rendezvényét.

Bízom benne, hogy a lapszám tanulmányai nemcsak a szűkebb szakmai közösség számára kínálnak értékes tájékoztató pontokat, hanem hozzájárulnak ahhoz is, hogy a jogi diskurzusban egyre markánsabban jelenjenek meg a globális és európai tendenciák, a digitális forradalom és a fenntarthatósági kihívások.